

*„Tudjuk, mit hagyunk magunk mögött, de azt is, mi áll még előttünk. Az álmodat, melyeket az emberiség vázol maga elé, mindig meg lehet valósítani. Egykor a csillagoktól megigézetten álltunk, ma megérintjük őket. [...] Talán ez az*

4 kabai loránt

## MOST ÉREK EL

Egressy Zoltánnak

*utolsó alkalom ebben a században, hogy emberek jártak a Holdon, de az űrkutatást folytatni fogjuk, eredményeit hasznosítani fogjuk a továbbiakban is, és új álmokat fogunk kergetni. Igazán ragyogó dolgokat érhetünk még el.”*

(Richard M. Nixon)

A Hold szó értelme különös módon megváltozott bennem, ahogy embereket láttam mászkálni a felszínén, de még inkább, amióta csupa rosszat hallottam róla, hűvös felszínéről: „űriszony, ügyetlen ruha, / fény-árnyék, átmenet nélkül, / örökös tiszta helyzet. / A szabadsághoz köze semmi.” Mi ez, ha nem a vegytiszta, romantikus ornamentika? Tündöklő Diana, szólítottam meg régente olykor magamban a bolygót, mely a szerelem istennőjének számított valaha, Ragyogó Arthemisz, Drágaságos Szeléné, Felfénylő Luna – utánozhatatlan árnyképe a bennünk lakozó sötétségnek; távolról sem az idillek fehér Holdja, közelről sem a békés és diszkrét Hold, de a baljós, részegítő, hájasan vöröslő, győzedelmes Hold, mely kínba, gyönyörbe, kínba veszít.

„A Holdraszállás az emberi történelem legnagyobb eseménye a világ teremtése óta”, s ha alkalmasint badarságnak, vagy legalábbis erősen túlzónak találok ezt az állítást, annyi azonban mindenképpen bizonyos, hogy amióta az ember csak kiűzetett az Édenkertből (amióta az ember abban a kósza hitben ringatja magát, hogy volt valaha Paradicsom), még sohasem jutott otthonától távolabb (holott ma már az ember, ha csak kiteszi a lábát, máris szarba léphet, minek azért olyan messzire utazni). És Cyrano de Bergerac szerint – aki nem költött személy volt, hanem hús-vér ember, mint te vagy én – az Édenkert is a Holdon található, megírta a *Holdbéli utazás* című 1649-es regényében, hogy amikor Éva és Ádám a Tudás Fájának gyümölcséből ettek, Isten a Földre számúzta őket. 1969. július 20-án viszont megállt az idő és nem indult újra 1972 decemberében; íme, az analógia kikerülhetetlen: esténk Holdja, melyre fel-felpillantunk néha, tompa fényében tonnás magány, köztes éjszakáink, nappalaink keserítették el, már nem az a Hold, mit korábban neveltünk, nem nézed, se nem hallod, meg nem érinted volt tükrünket. Halott, néma világ ez, és hiába haladunk beljebb, mást nem találunk, csak egyre többet és többet ugyanabból a hazug, dermesztő semmiből, és a

némaság percei a legkegyetlenebbek, mert akár égi, akár földi idő van érvényben, a némaság perceit az ördög méri ki rozsdás vasutas-vekkerrel.

Majd egyszerre kikristályosodott bennem a kérdés: hogyan is lehetséges, hogy a Hold ragyogása bamba és árulkodó? Hogy a Hold nem átjáró, csak önelvű, önérdekű maszk, hóhérfehér és indokolhatatlanul feldúlt? 5

És ez így ment tovább, szálltam, merültem szünet nélkül. Egyszerre megnyíltam a rejtett összefüggéseknek, egyre mélyebb és mélyebb szférákba ereszkedtem alá. Úgy éreztem, már csak egy hajszál választ el a világmindenség nagy titkának megfejtésétől, ami maga a Pokol. Lehet, hogy megőrültem. Aztán egy reggel arra ébredtem rémülten, hogy visszazuhantam a földre, a töredékes világba, a csupasz falak sivárságába; ismét ott vergődtem, fuldokoltam az időben. Én magamtól vártam többet.

Azóta mások is jártak rajtad – dadogtam a cseppet sem naiv Holdhoz fordulva –, újak, pelyhesek, egyívásúak, éltesek, lesülve jöttek haza mind. Mesélték, mennyi kalandjuk volt a Holdon; sokfélélt meséltek, szörnyűt is – kitalálni olyat nem is lehetne; kétségtelen, hogy jártak rajtad ők is. Nem hinni el beteges volna, felszínes, bamba gőg. Megcsaltál velük, de nem baj; ami történt, nem történt.

Közben a szív kihagy, az ember feje tévedéssel, rossz döntéssel tele, undortól rándul görcsbe a gyomor – vesszek meg, ha értem. Néha olyan, mintha itt mindenki megőrült volna. Ha még kíváncsi valaki a véleményemre, minden ezekkel az ízekkel kezdődött, amiket fellődöznek az űrbe. De hát nem lehet csak úgy embereket küldeni a Holdra, kell, hogy ennek valami következménye legyen. És én azt mondom, emiatt csinál itt mindenki ennyi hülyeséget: szétbasszák az eget is, és a becsületes, jámbor emberek isszák meg a levét.

Aztán sokáig rá se néztem a Holdra, mondták is, hogy csak azt kapta az a büdös kurva, amit megérdemelt, és tudtam, már mindegy, csak sugárzó kör, penészes fényű korong, elfogadtam, neki ott könnyebb, neki így jobb, legyen.

Visszont történt nemrégiben valami furcsa. Lunáris rettenet, újra találkoztam egy majdnem elfeledett festménnyel, tökéletesen kerek telihold ül a közepén, olybá tűnik, pontosan a vászon mértani centrumában; a sápadt tányér mindent bevilágít, ami fölötte és alatta elterül, sötét sodra tenger, szája kimondatlan hangot formál, végső, semmitmondó ó-t. Döbbenetes, hogy milyen sugárzóan fényes a kép felső része, mert még a teliholddal együtt is túlzottan áttetszőnek és világosnak tűnik föl az ég. Hogyan lehet ily zöldes az ég, szinte azonosan a vízfelszín színével? Égbolt, mely ugyanolyan színű, mint a föld; éjszaka, mely világos, akár a nappal. A Hold fokozatosan leválik a környezetéről, nem is Hold már, csak mintha egy kerek lyuk támadt volna a vásznon; egy nyílás, melyen keresztül egy másik világba lehet

átkukucsálni, az űrben felfüggesztett üres kör, egy szem, mely letekint a földre, és valami olyasmit lát, ami nincs is ott. Ez a Hold lenne az anyám és az apám, bár nem édes? Azt kaptam én is, amit megérdemeltem?

6 Merev kezek, merev mozdulatok, boldogsághoz köze semmi, de a márványarcot nemesíti gyertyaláng, s a Hold tapintatosan elfordul, zoknit húz fülére. Kör a mezőben, fény, árnyék, átmenet nélkül, örökös tiszta helyzet: nem köszön az élet, pláne előre. Csak Hold: nyers kupac érc, még beolvasztatlan; egyre keskenyebbre élezett, csorba sarló – az ember igyekszik okosan felejteni.

Kedves Hold – szólítottam meg utolszor, tudtam, már mindegy; nem feladtam, veszítettem —, szép a maszkod, diktátor tündöklésed, bár én gyűlölöm és rettegek tőle, és nyilván ezt is az a kicsinyes isten adta rád (esetleg mással, másokkal együtt), aki elől menekülök, aki engem is kitagadott; szűk résén könnyeden kukucsálsz ki – én mégis azt szeretném, bár kérni is férfiatlan, ne tagadj majd meg engem, ha akárki megkérdi tőled, voltam-e én is valaki. De hiába: már nem is ismerjük egymást.

Szélütötte, pontatlan mondatok köröznak a lényeg körül, szívüres térben sodródom – Nyugalom Tengere, messze vagy. A démon fenyegető szemhéj alól mered rám, vasálarca holdálarc – és az utazó elcsíphető fényeket keres, mozdulatmaradékokat, mint penészes istendarabkákat a kutya.

Kis lépés, nagy lépés, isten hozott, ördög visz el, vagy fordítva – *mindentől legtávolabb.*

